

„OŚ dla przedsięwzięć turystycznych mogących mieć wpływ na obszary Natura 2000”

Andrzej Kassenberg

Projekt „Natura 2000 motorem zrównoważonego rozwoju”

INSTYTUT
NA RZECZ
EKOROZWOJU

Projekt dofinansowany
ze środków Narodowego
Funduszu Ochrony
Środowiska
i Gospodarki Wodnej

Czemu służą oceny oddziaływania na środowisko?

- Ocena środowiskowa to **procedura**, upewniająca, że środowiskowe skutki decyzji wzięto pod uwagę przed jej podjęciem. Zawiera:
 - **analizę skutków** decyzji dla środowiska wraz z **propozycjami** ich wyeliminowania lub łagodzenia jeżeli są negatywne,
 - przygotowanie **raportu** dokumentującego te skutki i propozycje,
 - przeprowadzenie **konsultacji** społecznych i wymaganych uzgodnień,
 - wzięcie pod uwagę przy podejmowaniu decyzji opinii z uzgodnień, komentarzy z konsultacji i zapisów zawartych w raporcie,
 - **poinformowanie** o podjętej decyzji wraz z wyjaśnieniami nt. nieuwzględnionych komentarzy i zapisów.
- Oceny są wykonywane dla pojedynczych projektów **przedsięwzięć** oraz **dokumentów strategicznych** takich jak: plany, programy, strategie czy polityki.

Podstawy prawne OOŚ dla obszarów N2000

• Unijne

- Dyrektywa z 85/337/EWG w sprawie OOŚ niektórych publicznych i prywatnych przedsięwzięć (plus zmiany dokonane Dyrektywą 97/11/WE)
- Dyrektywa 2001/42/WE w sprawie oceny wpływu niektórych planów i programów na środowisko
- Dyrektywa Siedliskowa
- Dyrektywa Ptasia

• Polskie

- Ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko
- Ustawa o ochronie przyrody

Procedura OOŚ

- ◆ OOŚ przeprowadza się **w pierwszej fazie uzyskiwania zezwolenia na inwestycję** w ramach postępowania w sprawie wydania **decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach**.
- ◆ **Możliwe** jest również **przeprowadzenie ponownej OOŚ** w ramach postępowania w sprawie wydania decyzji o:
 - ◆ pozwoleniu na budowę,
 - ◆ zatwierdzeniu projektu budowlanego,
 - ◆ pozwoleniu na wznowienie robót budowlanych,
 - ◆ zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej,
 - ◆ zezwoleniu na realizację inwestycji w zakresie lotniska użytku publicznego

Przedsięwzięcia wymagające OOŚ

Przeprowadzenia procedury OOŚ wymagają:

- 1) przedsięwzięcia mogące **zawsze znacząco** oddziaływać na środowisko – tzw. **przedsięwzięcia z grupy I**.
- 2) przedsięwzięcia mogące **potencjalnie znacząco** oddziaływać na środowisko, jeżeli obowiązek przeprowadzenia OOŚ został stwierdzony na etapie kwalifikacji (ang. screening) - tzw. **przedsięwzięcia z grupy II**.
- 3) przedsięwzięcia mogące **znacząco oddziaływać na obszar Natura 2000**, a nie związane bezpośrednio z ochroną tego obszaru lub nie wynikające z tej ochrony – tzw. **przedsięwzięcia z grupy III**. Dla tych przedsięwzięć przeprowadza się procedurę OOŚ **ograniczoną do badania ich oddziaływania na obszar Natura 2000**.

Inwestycje związane z sektorem turystycznym a obowiązek wykonywania raportów OOS (I)

- trasy narciarskie, bobslejowe, wyciągi narciarskie i urządzenia towarzyszące;
- stadiony dla nie mniej niż 5000 tys. osób;
- ośrodki wypoczynkowe lub hotele umożliwiające pobyt nie mniej niż 100 osób, poza obszarami miejskimi wraz z towarzyszącą infrastrukturą;
- stałe pola kempingowe lub karawaningowe umożliwiające pobyt nie mniej niż 100 osób;
- parki rozrywki o powierzchni nie mniejszej niż 5 ha;
- zespoły zabudowy usługowej na terenie o powierzchni nie mniejszej niż 2 ha, centra handlowe i usługowe na terenie o powierzchni nie mniejszej niż 1 ha lub o powierzchni użytkowej nie mniejszej niż 1 ha, wraz z towarzyszącą infrastrukturą;

Inwestycje związane z sektorem turystycznym a obowiązek wykonywania raportów OOŚ (II)

- garaże lub parkingi samochodowe, lub zespoły parkingów dla nie mniej niż 100 samochodów ciężarowych lub 300 osobowych;
- lotniska o długości pasa startowego poniżej 2000 m lub lądowiska helikopterów;
- kolejki linowe wraz z towarzyszącą infrastrukturą;
- przystanie śródlądowe i morskie zapewniające miejsca do cumowania dla nie mniej niż 50 statków, z wyjątkiem przystani o długości nabrzeża nie przekraczającej 80 m;
- strzelnice.

[wg par.3 ust. 1 Rozp. Rady Min. z 9 XI 2004 r. w sprawie określenia przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać... - Dz.U. 2004.257.2573; 2005.06.08, zm. Dz.U. 2005.92.769; 2007.08.31, zm. Dz.U. 2007.158.1105]

Jakie przedsięwzięcia należy uznać za istotne dla oceny wpływu przedsięwzięć na przyrodę obszarów Natura 2000?

Mogące zagrozić celom ochrony (integralność obszaru, gatunki i siedliska chronione) z zastosowaniem zasady przezorności tj.:

- realizowane **bezpośrednio** na obszarze N2000;
- **intensywnie oddziałujące** na obszar N2000, ale położone poza nim (do 5 km);
- mogące **wpłynąć na zaburzenie powiązań funkcjonalnych** terenu objętego realizacją przedsięwzięcia z obszarem N2000 (np. realizowane w górze rzeki);
- mogące powodować wystąpienie oddziaływań **skumulowanych** w wyniku równoległej realizacji innych przedsięwzięć.

Zasada przezorności

[brak danych, wiedzy czy niepewność prognoz]

(za P. Chylareckim)

Zgodnie z orzecznictwem ETS, w chwili wydawania decyzji zatwierdzającej przedsięwzięcie, organ administracji nie może mieć żadnych wątpliwości, że ujemne skutki nie wystąpią. **Wykazanie braku negatywnego wpływu na obszar chroniony to warunek konieczny dopuszczalności inwestycji.** Decydującym kryterium nie jest więc okoliczność wystąpienia negatywnych skutków, ale wprost przeciwnie: wykazanie braku takich skutków. W konsekwencji, jeżeli organ (...) nie jest w stanie ich wykluczyć, inwestycja w żadnym razie nie może być realizowana.

dr T. Koncewicz, Rzeczpospolita 13.03.2007

OOŚ dla obszarów N2000

- koncentracja na elementach **biotycznych** środowiska;
- elementy abiotyczne (wpływ pośredni) brane pod uwagę jeżeli decydują o **spójności** obszaru lub gdy siedliska i/lub gatunki są od nich szczególnie **uzależnione** - integracja struktury, procesów i relacji;
- przedmiot ochrony – punktem odniesienia **siedlisko i/lub gatunek**;
- procedura i tryb ocen **takie same** jak dla wszystkich innych obszarów.

Co jest szczególnie ważne przy analizie oddziaływania?

- **stan środowiska** sprzyjający ochronie gatunków lub siedlisk;
- **wewnętrzna spójność** obszaru Natura 2000;
- **drożność powiązań funkcjonalnych** istotnych dla zachowania gatunków kluczowych dla danego obszaru
- znaczenie obszaru dla ekologicznej **spójności sieci** Natura 2000.

Prawdopodobne skutki oddziaływań istotnych

- **zmniejszenie zasięgu** siedliska;
- **zmiana** struktury lub podstawowych funkcji siedliska;
- **zanik** typowych dla danego siedliska gatunków – decydujących o jego charakterze;
- **zmniejszenie liczebności** populacji gatunków;
- **zmniejszenie naturalnego zasięgu** gatunku.

Kiedy można rozważać zrealizowanie przedsięwzięcia, mimo negatywnego wpływu na obszar N2000?

- w przypadku **nadrzędnego interesu publicznego** przy braku siedlisk i gatunków o priorytetowym znaczeniu (kompensacja + poinformowanie Komisji Europejskiej);
- w przypadku obecności siedlisk i gatunków o **priorytetowym znaczeniu nadrzędny interes publiczny ograniczony** został jedynie do **zdrowia człowieka, bezpieczeństwa publicznego** lub pozytywnych skutków o **pierwszorzędnym znaczeniu dla środowiska** (po konsultacji z Komisją Europejską + kompensacja).

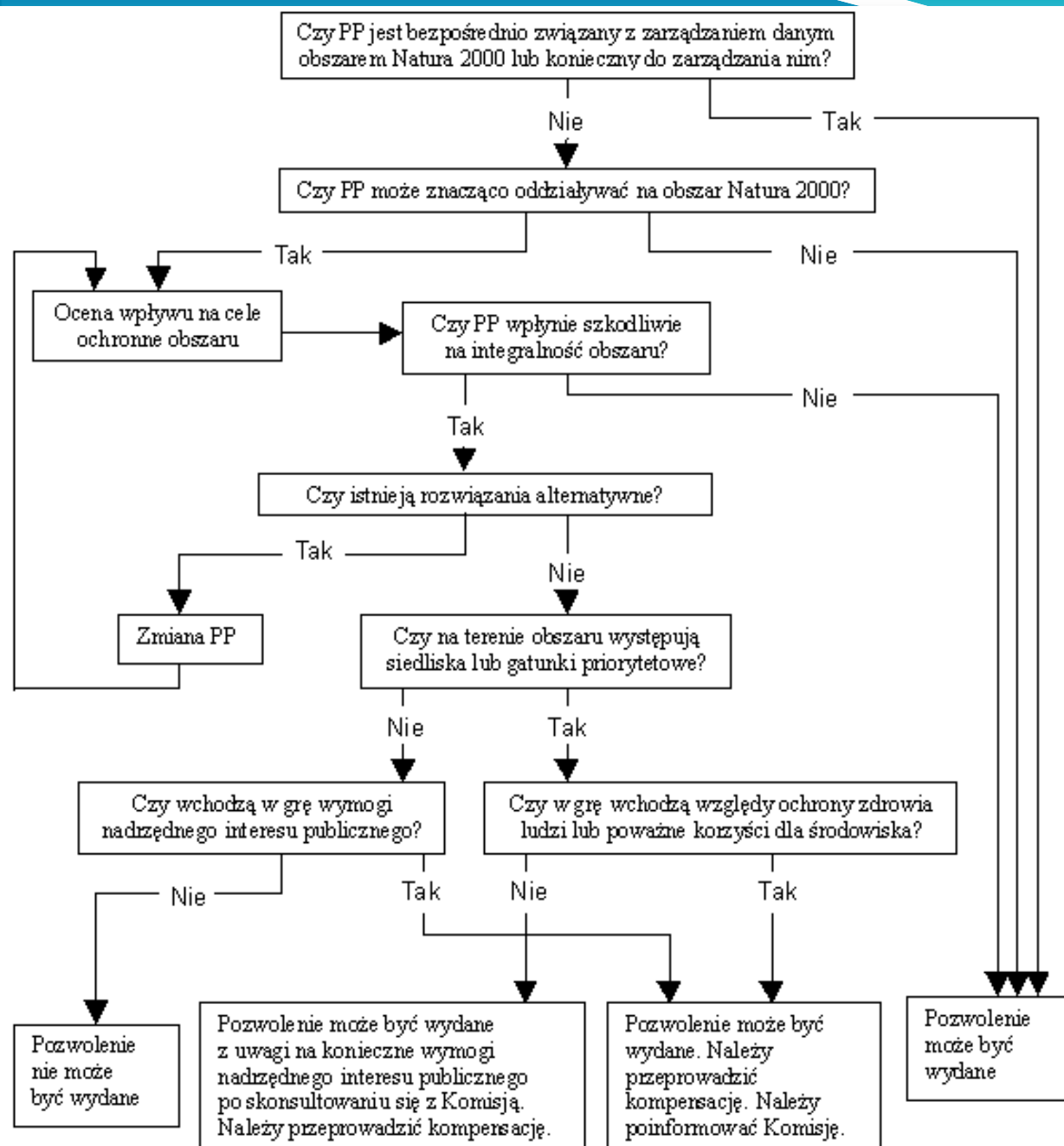
Nadrzędny interes publiczny

- długotrwały efekt ogólnospołeczny;
- beneficjentem jest szeroko rozumiane społeczeństwo;
- ochrona życia i zdrowia społeczeństwa;
- bezpieczeństwo publiczne,
- pozytywne skutki o pierwszorzędnym znaczeniu dla środowiska.

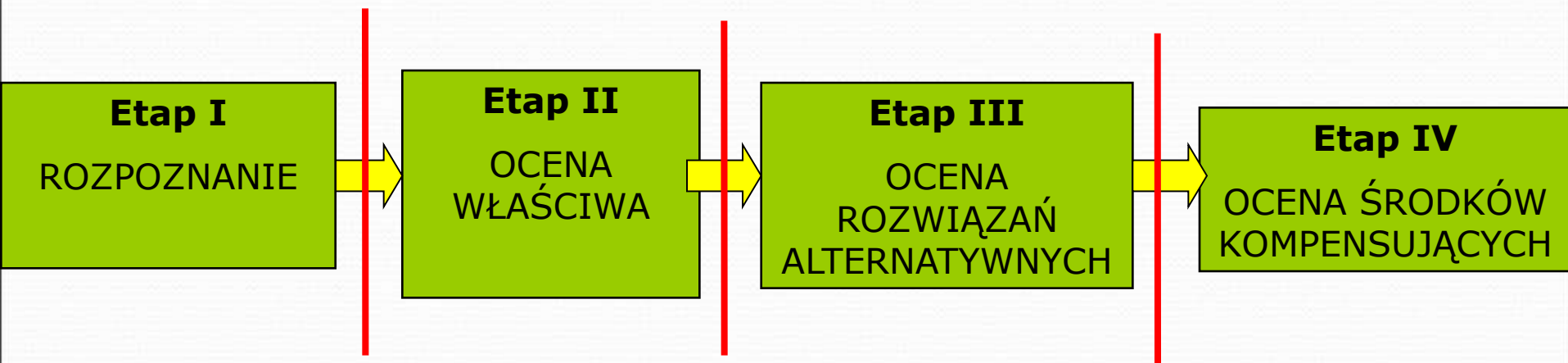
Ocena oddziaływania przedsięwzięcia na obszar Natura 2000

(wg M. Bar)

Po przeprowadzeniu oceny oddziaływania przedsięwzięcia na obszar Natura 2000 **Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska wydaje postanowienie** w sprawie uzgodnienia warunków realizacji przedsięwzięcia w zakresie oddziaływania na obszar Natura 2000

Etapy przygotowania raportu OOS dotyczącego obszaru N2000

Wytyczne metodyczne.

„Ocena planów i przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na obszary Natura 2000”.

tłumaczenie WWF.

http://wwf.pl/informacje/publikacje/inne/procedura_artykulu.pdf

Faza I

– Rozpoznanie i kwalifikacja (I)

- Czy przedsięwzięcie jest powiązane z lub konieczne dla ochrony obszaru N2000?
 - jeżeli tak, to procedura nie jest potrzebna
- Opis przedsięwzięcia;
 - wszystkie indywidualne jego elementy w powiązaniu z ewentualnymi innymi przedsięwzięciami,
 - skala niezbędnych zasobów,
 - emisja zanieczyszczeń,
 - potrzeby transportowe,
 - etapy realizacji – budowa, eksploatacja i likwidacja.
- Charakterystyka obszaru N2000;
 - ogólna informacja o przedmiocie ochrony i warunkach jego ochrony

Faza I

– Rozpoznanie i kwalifikacja (II)

- Identyfikacja oddziaływań
 - opis wszystkich potencjalnych bezpośrednich i pośrednich oddziaływań
- Ocena znaczenia oddziaływań
 - zmniejszenie obszaru siedlisk,
 - zakłócenia i ograniczenia zagęszczenia populacji gatunków, zwłaszcza kluczowych,
 - fragmentacja siedlisk,
 - zmiany w jakości środowiska,
 - zakłócenia w strukturze i funkcjonowaniu obszaru.
- Podsumowanie prac
 - w tym raport o ustaleniu braku oddziaływań, jeżeli ma zastosowanie (w tym informacje: kto opracował, źródła danych, informacja o przedsięwzięciu, obszarze N2000, opis innych potencjalnych zagrożeń z wyjaśnieniem dlaczego są one nieznaczące, z kim konsultowano)

Faza II

– Ocena właściwa (I)

- Zgromadzenie szczegółowych informacji o przedsięwzięciu
 - charakter i skala oddziaływania
 - zasięg oddziaływania
 - identyfikacja zaaprobowanych i przewidywanych innych przedsięwzięć mogących oddziaływać na obszar
 - przyszłe działania ochronne jeżeli mogą wystąpić
- Zgromadzenie szczegółowych informacji o obszarze N2000
 - cele ochrony obszaru
 - warunki abiotyczne
 - cech struktury środowiska oraz ekologia i dynamika siedlisk i gatunków
 - spójność obszaru
 - kluczowe siedliska i gatunki
 - cechy obszaru szczególnie wrażliwe na zmiany
 - sezonowość wpływu

Faza II

– Ocena właściwa (II)

- Prognoza potencjalnych oddziaływań i identyfikacja istotnych, negatywnych oddziaływań
 - przerwy (w czasie) w osiąganiu celów ochronnych obszaru;
 - powstanie szkodliwych zmian w elementach tworzących cele ochronne obszaru;
 - niszczenie czynników, które pomagają w utrzymaniu korzystnych warunków na obszarze N2000;
 - odstępstwa od równowagi, rozmieszczenia, zagęszczenia kluczowych gatunków, będących wskaźnikami korzystnych warunków obszaru
- Wybór proponowanych środków łagodzących
 - środki łagodzące lub ograniczające skutki dla spójności obszaru
 - kto i kiedy ma je zastosować
 - zasady monitorowania ich efektów
- Podsumowanie prac
 - raport oceny skutków oraz planu zachowania spójności obszaru
 - rezultaty konsultacji (wniosek, od kogo, jak uwzględniono albo dlaczego nie)

Faza III

– Propozycja rozwiązań alternatywnych i ich ocena (I)

- Identyfikacja rozwiązań alternatywnych
 - lokalizacja lub przebieg (np. trasowanie inwestycji liniowych);
 - skala realizacji lub rozmiar inwestycji;
 - sposób zaspokojenia celów projektu (np. wymagań dotyczących zarządzania);
 - metoda realizacji (np. budowy) przedsięwzięcia;
 - metoda funkcjonowania (działania) przedsięwzięcia;
 - metoda likwidacji przedsięwzięcia po zakończeniu jego funkcjonowania;
 - harmonogram lub długość funkcjonowania przedsięwzięcia lub realizacji działań;
 - zarządzanie popytem na daną usługę czy produkt (np. oszczędzanie energii, promowanie zrównoważonej mobilności).
- Ocena rozwiązań alternatywnych
 - rozmiar i skala rozwiązania
 - zmiany w zarządzaniu
 - metody budowy, funkcjonowania i likwidacji
 - czas realizacji

Faza III

– Propozycja rozwiązań alternatywnych i ich ocena (II)

- Wybór najbardziej odpowiedniego rozwiązania
 - opis z argumentacją wybranych alternatywnych rozwiązań wykluczających lub minimalizujących znaczące negatywne oddziaływanie
 - raport dlaczego nie ma rozwiązań alternatywnych
- Podsumowanie prac - raport
 - matryca ewidencji oceny rozwiązań alternatywnych
 - omówienie wyników konsultacji

Faza IV

– Propozycja rozwiązań kompensujących (I)

- Określenie środków kompensujących
 - **restytucja** – odtworzenie siedlisk, pozwalające na utrzymanie wartości ochronnych i zgodności z celami ochronnymi obszaru;
 - **kreacja** – tworzenie nowych siedlisk w nowych miejscach lub poprzez powiększenie zasięgu istniejących siedlisk;
 - **podnoszenie wartości** – polepszanie innych siedlisk proporcjonalnie do powierzchni tych, które zostały utracone w wyniku realizacji ustaleń projektu;
 - **ochrona innych lub pozostałych zasobów siedlisk** – zastosowanie środków powstrzymujących dalsze zmniejszanie spójności sieci N 2000 poprzez objęcie ich ochroną.

Faza IV

– Propozycja rozwiązań kompensujących (II)

- Ocena i wybór środków kompensujących
 - są najwłaściwsze dla danego obszaru i strat spowodowanych przez proponowany projekt;
 - są zdolne do utrzymania lub polepszenia ogólnej spójności sieci Natura 2000;
 - są dostępne;
 - mogą być zastosowane efektywnie.
- Podsumowanie prac
 - matryca oceny środków kompensujących
 - omówienie wyników konsultacji

Rodzaje konsultacji przewidzianych przepisami krajowymi i międzynarodowymi w ramach procedury OOŚ

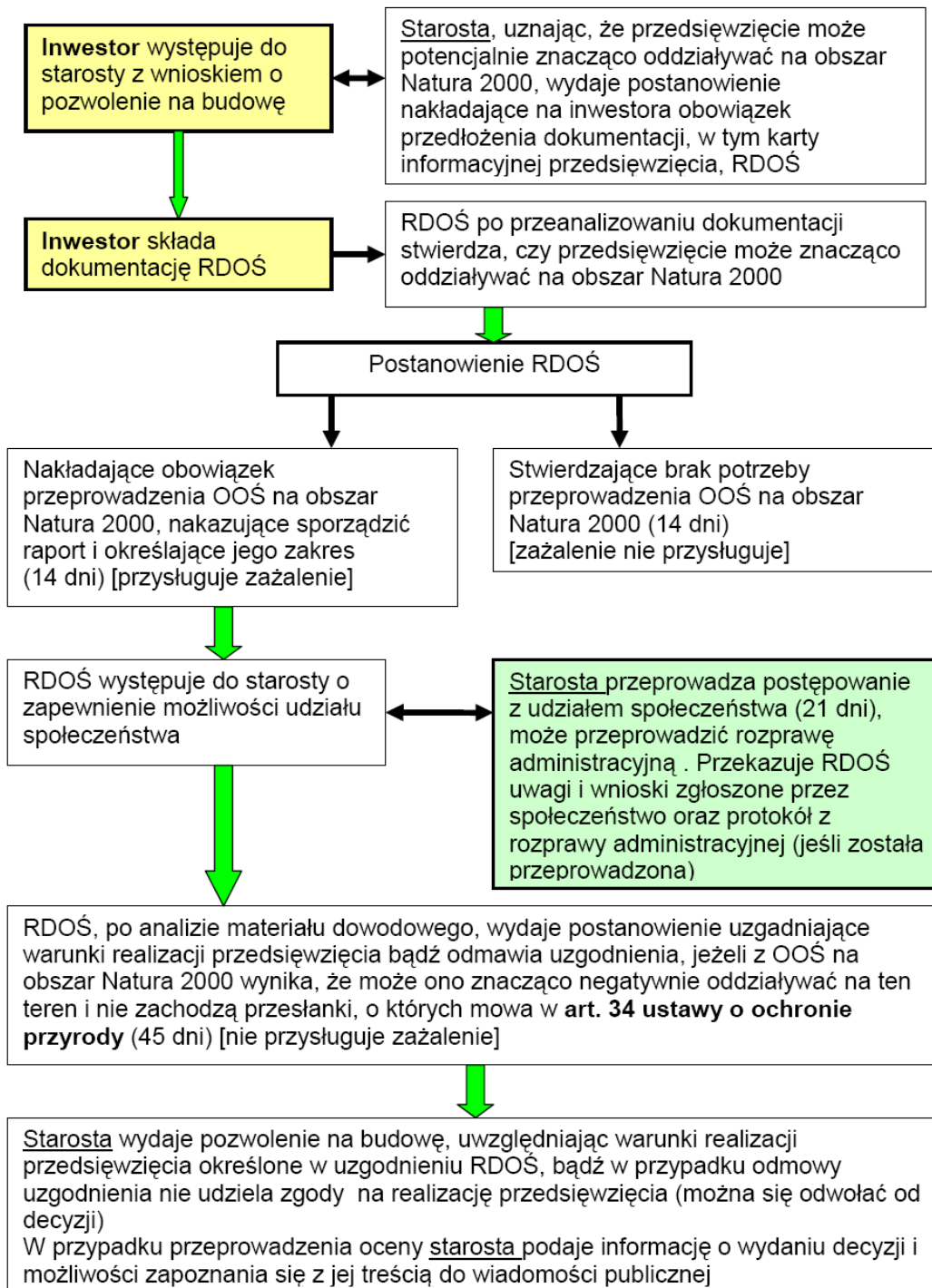
- konsultacje z organami ochrony środowiska,
- konsultacje społeczne,
- konsultacje transgraniczne, jeśli zachodzi potrzeba.

Podstawowe problemy/błędy przy OOŚ dla obszarów N2000

(wg P. Chylareckiego)

- Kwalifikacja wstępna – procedura słabo lub źle wykorzystywana;
- Kawałkowanie inwestycji;
- Niedośzacowanie wpływu inwestycji na cele ochrony obszaru Natura 2000;
- Brak oceny oddziaływań skumulowanych;
- Brak poszukiwania alternatyw lub odwoływanie się do starych analiz wariantowych – bez porównawczej oceny wpływu na integralność obszarów N2000;
- Nadużywanie interesu publicznego jako uzasadnienia;
- Łagodzenie skutków i kompensacja – skuteczność trudna do oceny;
- Monitoring – ucieczka od trudnych decyzji, dalsze zlecenia.

Wydawanie pozwolenia na budowę dla przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na obszar Natura 2000

DZIĘKUJE ZA UWAGĘ !

**Andrzej Kassenberg
a.kassenberg@ine-isd.org.pl**

Instytut na rzecz Ekorozwoju

www.ine-isd.org.pl

ul. Nabelaka 15 lok. 1

00-743 Warszawa

tel. (22) 8510402-4, fax. (22) 8510400

Zapraszamy na portal „Natura 2000 a turystyka”

www.natura2000.org.pl

